

Obsah

Obecný úvod (<i>Jan Michalík, Petr Hanák, Pavlína Baslerová</i>)	7
1 Faktory ovlivňující úspěšnost individuální školské integrace dítěte, žáka studenta se zdravotním postižením (<i>Jan Michalík</i>)	9
1.1 Obecné povinnosti školy a pedagogů při integraci	9
1.2 Žák se zdravotním postižením	10
1.3 Rodina a rodiče	10
1.4 Škola přijímající dítě s postižením	12
1.5 Učitel a jeho role ve školské integraci	13
1.6 Poradenská pracoviště ve vztahu k integraci	13
1.7 Prostředky speciálněpedagogické podpory	14
2 Specifické faktory ovlivňující úspěšnost inkluzivního vzdělávání žáků se zrakovým postižením (<i>Pavlína Baslerová</i>)	18
3 Specifika zrakových vad (<i>Dagmar Moravcová</i>)	20
3.1 Vliv zrakového postižení na vývoj dítěte	22
3.1.1 Raný věk (0–3 roky)	22
3.1.2 Předškolní věk	22
3.2 Zrak	23
3.3 Omezení vyplývající ze zrakového postižení	25
3.3.1 Snížená zraková ostrost	25
3.3.2 Okulomotorické poruchy	27
3.3.3 Částečná nebo absolutní porucha barvocitu	27
3.3.4 Slzení	28
3.3.5 Bolesti hlavy, slzení nebo pálení očí	28
3.3.6 Výpadky zorného pole, jeho zúžení či ztráta poloviny zorného pole	28
3.3.7 Proměnlivá ostrost vidění v průběhu dne	29
3.3.8 Porucha adaptace na světlo a tmou	29
3.4 Zrakové vady a jejich funkční důsledky	30
3.4.1 Poruchy binokulárního vidění	30
3.4.2 Refrakční vady (vady lomivosti optického systému)	32
3.4.3 Vrozené nebo získané vady oka	33
3.4.4 Vrozené nebo získané poruchy pigmentu, neuroepitelu a dalších vrstev sítnice	37
3.4.5 Degenerativní onemocnění sítnice	38
3.4.6 Centrální porucha zraku a poruchy zrakové dráhy	39
3.4.7 Nádorová onemocnění oka v dětském věku	41
3.4.8 Zánětlivá onemocnění oka (jeho obalů, sítnice a zrakového nervu)	41
3.4.9 Funkční porucha zraku bez odpovídajícího klinického nálezu	42
3.5 Prevence	42
3.6 Péče o optické pomůcky	43

4	Podmínky inkluzivního vzdělávání (Renata Paříková, Věra Čechová)	45
4.1	Základní atributy inkluzivního vzdělávání	45
4.2	Organizační podmínky	46
4.3	Zařazení dítěte či žáka do třídy	47
4.4	Výhody a úskalí způsobu vzdělávání žáků v běžné škole	48
4.5	Hodnocení	48
4.6	Mimoškolní činnost	49
5	Rozvoj smyslových dovedností (Jana Kulštrunková)	50
5.1	Význam smyslové výchovy	50
5.2	Organizace smyslových cvičení	51
5.2.1	Individuální smyslové činnosti	52
5.2.2	Rozvíjení a posilování smyslů při kolektivních činnostech	53
5.3	Rozdělení smyslových cvičení podle toho, čeho chceme dosáhnout	54
5.3.1	Posilování zrakových funkcí (zraková reedukace)	54
5.3.2	Rozvoj a posilování hmatového vnímání (taktilní stimulace)	56
5.3.3	Posilování a rozvíjení sluchového vnímání a vibrační stimulace	57
5.3.4	Posilování a rozvíjení čichu a chuti	58
5.3.5	Posilování vnímání vlastního těla, tělesného schématu (kinestezie) a vestibulární stimulace	58
5.3.6	Rozvíjení prostorové orientace	59
6	Metodika předbraillské přípravy u dětí s těžkým zrakovým postižením (Věra Růžičková, Iveta Bučková)	61
6.1.1	Základní metodika	61
6.1.2	Vhazování předmětů do skleničky	61
6.1.3	Navlékání	62
6.1.4	Třídění	62
6.1.5	Vkládání	64
6.1.6	Kolíčkování	64
6.1.7	Šroubování	65
6.1.8	Mačkání papíru	66
6.1.9	Využití výtvarných činností	66
6.1.10	Plastické obrázky	67
6.1.11	Další manuální dovednosti a jejich rozvíjení	68
6.2	Vlastní příprava výuky čtení a psaní bodového písma	69
7	Rozvoj grafomotoriky u žáka se zrakovým postižením (Eva Matoušková)	71
7.1	Vymezení pojmu	71
7.1.1	Psaní	71
7.1.2	Grafomotorická obtíž	72
7.2	Náprava grafomotorických obtíží	72
7.2.1	Didaktické zásady nápravy grafomotorických potíží	72
7.2.2	Pomůcky	72
7.2.3	Náprava grafomotorických potíží	73
8	Zraková stimulace (Eva Matoušková)	78
8.1	Vymezení pojmu, cíl zrakové stimulace	78

8.2	Didaktické zásady zrakové stimulace.....	78
8.3	Plán zrakové stimulace.....	78
8.4	Druhy zrakové stimulace.....	78
8.4.1	Pasivní zraková stimulace.....	79
8.4.2	Aktivní zraková stimulace.....	79
8.4.3	Pomůcky zrakové stimulace při práci se světelnými zdroji.....	80
8.4.4	Náměty aktivit k etapám 1–5.....	81
8.4.5	Náměty aktivit na rozvíjení senzomotorické koordinace v prostoru.....	84
8.4.6	Náměty aktivit na rozvíjení senzomotorické koordinace v ploše.....	84
8.4.7	Náměty aktivit zrakové stimulace při práci s nesvětelnými pomůckami.....	87
9	Sebeobsluha zrakově postižených (Štěpánka Kadlicová).....	92
9.1	Předškolní období.....	92
9.1.1	Hygiena.....	92
9.1.2	Oblékání.....	93
9.1.3	Stravování.....	94
9.1.4	Péče o zdraví.....	94
9.2	Mladší školní věk.....	94
9.2.1	Hygiena.....	94
9.2.2	Oblékání.....	95
9.2.3	Stravování.....	95
9.2.4	Péče o zdraví.....	95
9.3	Starší školní věk.....	96
9.3.1	Hygiena.....	96
9.3.2	Oblékání.....	96
9.3.3	Stravování.....	97
9.3.4	Péče o zdraví.....	97
9.4	Středoškolský věk (SS, VOŠ, SOU).....	98
9.4.1	Hygiena.....	98
9.4.2	Oblékání.....	98
9.4.3	Stravování.....	98
9.4.4	Rozlišování mincí a bankovek.....	98
9.4.5	Péče o zdraví.....	99
10	Individuální vzdělávací plán (IVP) (Jana Janková).....	100
11	Dopady zrakového postižení do vzdělávání – slabozrací (Jana Janková).....	103
11.1	Úprava prostředí.....	103
11.2	Úpravy v jednotlivých předmětech.....	105
11.3	Poznámky k domácí přípravě.....	108
12	Dopady zrakového postižení do vzdělávání – nevidomí (Kristina Balunová, Jana Vašítková)....	109
12.1	Úprava edukačního prostředí.....	109
12.2	Úpravy v jednotlivých předmětech.....	110
13	Metodika ovlivňování klimatu školní třídy (Veronika Míková, Zdena Dufková).....	114
14	Metodiky pro učitele žáků s těžkým zrakovým postižením (Nasta Páchová).....	117
14.1	Příprava na čtení a psaní bodového písma u dětí s těžkým zrakovým postižením.....	117

14.2	Pojetí výtvarné výchovy u dětí s těžkým zrakovým postižením.....	117
14.3	Základy prostorové orientace a samostatného pohybu u dětí s těžkým zrakovým postižením.....	118
14.4	Hudební vzdělávání dětí s těžkým zrakovým postižením.....	118
14.5	portovní aktivity dětí s těžkým zrakovým postižením	118
14.6	Specifika vzdělávání dětí slabozrakých a dětí se zbytky zraku.....	118
14.7	Výuka sebeobslužných dovedností u dětí s těžkým zrakovým postižením.....	118
14.8	Diagnostika dětí s těžkým zrakovým postižením (In-Sight, Tactual Profile).....	119
	Seznam použité literatury.....	120
	Přehled základních pojmů speciálněpedagogické terminologie.....	125
	Seznam organizací spolupracujících s SPC pro zrakově postižené.....	127